

דילמת נתניהו מורכבת, אך השליטה בצירים - הכרחית

מאת האלוף (מיל") גרשון הכהן

מבט מבס"א מס' 1,606, 15 ביוני 2020

תקציר: הדילמה בסוגיית החלת הריבונות בבקעת הירדן וביישובי יו"ש מעמידה את ראש הממשלה בנימין נתניהו בצומת החלטות אסטרטגי, מהקשים והמרכזיים בתולדות מדינת ישראל. בצומת אסטרטגי, ההחלטה תמיד מורכבת. הדילמה של נתניהו מורכבת שבעתיים.

האגף השמאלי, בתמיכת קצינים ומשרתי ציבור לשעבר, מציבים נגדו מסכת סיכונים מסועפת עד כדי ביטול ההנחה שבכלל יש כאן הזדמנות. מהצד הימני - מנקודת המבט של נציגי מפעל ההתיישבות - מציגים לא רק סיכונים ביטחוניים אלא אף חשש לצעד אל-חזור המעביר לרשות הפלסטינית ביהודה ושומרון מחצית מהשטח שנותר עדיין בידי ישראל, המוכר כשטחי סי.

מול המחלוקת עם מחשבי הסיכונים משמאל יש לנתניהו תמיכה ציבורית מספיקה. גם תמיכה מצד קבוצה הולכת וגדלה שמציגה עמדה ביטחונית אלטרנטיבית. הדילמה הקשה יותר היא זו המוצבת על-ידי נציגי מפעל ההתיישבות.

בדילמה דומה עמד דוד בן-גוריון בשנת 1937, כשהסכים לתוכנית החלוקה של ועדת פיל. "מדינה יהודית זו המוצעת לנו עכשיו... איננה המטרה הציונית, אולם היא עשויה לשמש שלב מכריע בדרך להגשמת הציונות הגדולה", הוא הסביר. הדברים מבטאים את הגיונו האסטרטגי של בן-גוריון שפעל לאורך כל דרכו בתודעת תורת שלבים, במאבק חלוצי הנמשך לאין קץ. ספק אם דפוס היגיון זה מבטא את גישת נתניהו, וטמון כאן עניין לבירור עמוק.

בהיבט הביטחוני, לעומת זאת, נדרש בירור מעשי ומידי, ובראש וראשונה בסוגיית השליטה בצירי התנועה הראשיים. ראש הממשלה מבטיח כי גם ביישום תוכנית טראמפ ימשיך צה"ל להיות אחראי לביטחון במרחב, בוודאי במה שקשור לצירי התנועה הראשיים. אלא ששליטה ביטחונית כשלעצמה אינה מספיקה. אם הציר יהיה בחלקו בריבונות פלסטינית לא ניתן יהיה למנוע בנייה צפופה משני צידיו. יעילות השליטה הביטחונית הישראלית תוגבל כך עד כדי הפיכתה לבלתי אפשרית.

בהבנה זו התנה ראש הממשלה יצחק רבין את ההתקדמות ביישום תוכנית אוסלו בהשלמת צירים עוקפים כציר המנהרות בדרך לגוש עציון וציר עוקף רמאללה. צירים אלה לא נסללו רק על מנת להקל על תושבי עופרה וגוש עציון בדרכם לירושלים. הם הותוו כתנאי מבצעי הכרחי שאפשר במהלך "חומת מגן" את תנועת כוחות צה"ל בין גזרות הפעולה ביו"ש.

על כן, בצירים ראשיים כמו הצירים 5 ו-35 חייבת להתקיים שליטה ישראלית מלאה. כך גם לגבי ציר 60 מצפון ומדרום לירושלים המשמש חיבור קריטי בין ירושלים לבין יישובים העוטפים אותה, מצפון - בגוש עלי-אריאל ומדרום - בגוש קריית ארבע. ללא ציר 60 ירושלים תהיה חסומה למיצוי תפקידה המטרופוליני ותמשיך להתנהל כעיר קצה.

החלת הריבונות, למרות הסיכונים, היא הזדמנות היסטורית. יש ליישמה בתודעת החזון הנצחי בתהליך אינסופי לגאולת העם והארץ.

המאמר התפרסם בישראל היום ב-5.6.2020.

* אלוף (מיל') גרשון הכהן הוא עמית מחקר בכיר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים. שירת בצה"ל במשך ארבעים ושתיים שנים. פיקד על חיילים בקרבות מול מצרים וסוריה. לשעבר מפקד גיס ומפקד המכללות הצבאיות.